

Γιατί ὁ Θεὸς ἔγινε Ἄνθρωπος;
Τὸ Ἀπροϋπόθετον
τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως

Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου *

«Τὸ Μυστήριον τῆς Ἐνανθρωπήσεως
ἦτο τὸ προηγούμενον θέλημα τοῦ Θεοῦ»

«Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ Ἀγαπητός
εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα»

(Β' Πέτρ. α' 17)

ΕΥΔΟΚΙΑ δὲ θέλει νὰ εἰπῆ, κατὰ τὸν τῆς Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον¹, τὸ *προηγούμενον θέλημα* τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· ὅθεν δείχνει, μὲ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ἄναρχος Πατήρ, ἓνα μυστικώτατον καὶ βαθύτατον νόημα· δηλαδή,

- ὅτι τὸ Μυστήριον τῆς Ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ του, ἦτον τὸ *προηγούμενον θέλημα* τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο καὶ προεγνώσθη αὐτὸ καὶ προωρίσθη πρὸ τῆς προγνώσεως καὶ τοῦ προορισμοῦ ὅλων τῶν ἄλλων κτισμάτων, νοπτῶν τε καὶ αἰσθητῶν·

- καὶ ὅτι ὅλα τὰ ἄλλα κτίσματα καὶ προεγνώσθησαν καὶ προωρίσθησαν νὰ δημιουργηθοῦν διὰ τὸ Μέγα Μυστήριον τῆς τοῦ ἀγαπητοῦ Υἱοῦ Του Ἐνανθρωπήσεως.

Βεβαιοῖ δὲ τὸ νόημα τοῦτο καὶ ὁ θεολογικώτατος Μάξιμος, λέγων ἐν τῇ ἐξηκοστῇ λύσει τῶν ἀπόρων περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Οἰκονομίας², ὅτι αὐτὸ εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ προεγνώσθησαν καὶ προωρίσθησαν καὶ ἐκτίσθησαν ὅλα τὰ κτίσματα, αὐτὸ δέ, οὔτε προεγνώσθη, οὔτε προωρίσθη, οὔτε ἐγίνε διὰ κἀνένα τέλος·

«Τοῦτό ἐστι τὸ μέγα καὶ ἀπόκρυφον μυστήριον· τοῦτό ἐστι τὸ μακάριον, δι' ὃ τὰ πάντα συνέ-

στησαν, τέλος· τοῦτό ἐστιν ὁ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων προεπινοούμενος θεῖος σκοπός, ὃν ὀρίζοντες εἶναί φαμεν, “προεπινοούμενον τέλος, οὐ ἕνεκα μὲν πάντα, αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἕνεκα”.*

Δείχνει δὲ ἀκόμην, ὁ ἄναρχος Πατὴρ μὲ τὴν λέξιν τοῦ *εὐδόκησεν*, ὅτι ὁ Μονογενὴς Του Υἱὸς μὲ τὴν *εὐδοκίαν* καὶ τὸ *προηγούμενον θέλημα* τοῦ Πατρὸς Του προσέλαβε τὴν τοῦ δούλου μορφήν καὶ ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος.

Ταύτην τὴν θεοπρεπῆ καὶ μεγαλοπρεπῆ φωνὴν ὅπου ἐκκήρυξεν ὁ Πατὴρ περὶ τοῦ Υἱοῦ, προλαβὼν καὶ ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας, ἔβόησεν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, λέγοντος περὶ τοῦ *ἀγαπητοῦ*, καὶ τοῦ *ἀμπελῶνος* Αὐτοῦ·

*«Ἄσω δὴ τῷ Ἠγαπημένῳ ἄσμα τοῦ Ἀγαπητοῦ μου»*³.

εἶτα τελευταῖον εἰπόντος·

*«Ὁ γὰρ ἀμπελῶν Κυρίου Σαβαὼθ οἶκος τοῦ Ἰσραὴλ ἐστι, καὶ Ἄνθρωπος τοῦ Ἰουδα Νέοφυτον Ἠγαπημένον»*⁴.

Φανερώτατον γὰρ εἶναι εἰς τὸν καθ' ἓνα, ὅτι *ἄνθρωπον τοῦ Ἰουδα* ὀνομάζει τὸν Δεσπότην Χριστόν, τὸν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδα γεννηθέντα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ *νεόφυτον ἠγαπημένον* μόνον Αὐτὸν καλεῖ, ἐπειδὴ ἐγεννήθη ἀπὸ κοιλίας παρθενικὴν καὶ ἔγινε καινούριος ἄνθρωπος καὶ νέος Ἀδάμ.

Καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐπέγραψε τὸν μδ΄ Ψαλμόν, τὸν φανερώς περὶ τοῦ Χριστοῦ προφητεύοντα, μὲ ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν·

*«Ὡδὴ ὑπὲρ τοῦ Ἀγαπητοῦ»*⁵. καὶ ἀλλαχοῦ· *«Ὁ Βασιλεὺς τῶν Δυνάμεων τοῦ Ἀγαπητοῦ»*⁶.

* * *

* **ΕΠΕΙΔΗ**, κατὰ τοὺς Μεταφυσικούς, ἄλλα μὲν εἶναι *Μέσα* μόνον καὶ οὐχὶ *Τέλη*· ἄλλα δὲ εἶναι καὶ *Μέσα* καὶ *Τέλη* ἐνταυτῷ, ἥτοι πρὸς μὲν τὰ κατώτερα, *Τέλη*, πρὸς δὲ τὰ ἀνώτερα, *Μέσα*· ἄλλα δὲ εἶναι *Τέλη* μόνον καὶ ὄχι *Μέσα*, ἅτινα καὶ *Τέλη Τελῶν*, ὡς πάντων ἀνώτερα, ὀνομάζονται.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεοφόρος Μάξιμος θεολογεῖ ἐδῶ, ὡς νομίζω, ὅτι τὸ Μυστήριον τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Ἐνανθρωπήσεως εἶναι

Τέλος μόνον, καὶ ὄχι **Μέσον**, ὡς πάντων τῶν πρὸς τὰ ἔξω τῆς Ἁγίας Τριάδος ἔργων, ἀνώτατον καὶ ὑψηλότερον, καὶ **Τέλος Τελῶν** τὸ Κορυφαίωτον· *οὗ ἔνεκα μὲν τὰ πάντα, αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἔνεκα*, ἀγκαλὰ καὶ αὐτό, κατὰ λόγον ἄλλον θεωρούμενον, ἐγένετο διὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνάπλασιν καὶ σωτηρίαν, καθὼς πολλαχοῦ ὡς κήρυγμα τοῦτο δημοσιεύει, ἡ τε θεία Γραφή, καὶ οἱ ἄλλοι Πατέρες.

Καὶ διὰ τὸ νὰ εἰποῦμεν καθολικῶς, τὸ Μυστήριον τῆς Ἐνσάρκου Οἰκονομίας εἶναι **Ἀρχὴ** καὶ **Μέσον** καὶ **Τέλος** ὄλων τῶν Κτισμάτων, νοπτῶν τε καὶ αἰσθητῶν καὶ μικτῶν.

• **Καὶ Ἀρχὴ** μὲν εἶναι πάντων τῶν κτισμάτων, καθ' ὅτι ἡ πρόγνωσις καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ, ἔγινεν ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ νὰ προγνωσθοῦν καὶ νὰ προορισθοῦν καὶ νὰ κτισθοῦν πάντα τὰ κτίσματα, κατὰ τό· «*Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν Αὐτοῦ εἰς ἔργα Αὐτοῦ*»⁷, [ὡς] καὶ τό· «*Πρωτότοκος πάσης κτίσεως*»⁸, περὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου εἰρημένον, καθ' ὃ ἀνθρώπου, περὶ οὗ ὄρα τὸν ἱεροκήρυκα Μηνιάτην⁹.

Λέγει δὲ καὶ ὁ θεοφόρος Μάξιμος ἐν τῇ αὐτῇ ἐξηκοστῇ λύσει·

«διὰ γὰρ τὸν Χριστόν, ἦγουν τὸ κατὰ Χριστόν μυστήριον, πάντες οἱ αἰῶνες, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς τοῖς αἰῶσιν, ἐν Χριστῷ τὴν ἀρχὴν τοῦ εἶναι καὶ τὸ τέλος εἰλήψασιν. Ἐνωσις γὰρ προὔπενοθήη τῶν αἰώνων, ὄρου καὶ ἀοριστίας, καὶ μέτρου καὶ ἀμετρίας, καὶ πέρατος καὶ ἀπειρίας, καὶ κτίστου καὶ κτίσεως, καὶ στάσεως καὶ κινήσεως· ἥτις ἐν Χριστῷ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων φανερωθέντι γέγονε· πλήρωσιν δοῦσα τῇ προγνώσει τοῦ Θεοῦ δι' ἑαυτῆς»¹⁰.

• **Ἐγίνε** δὲ καὶ **Μέσον** τὸ Μυστήριον αὐτό, καθ' ὅτι ἐχάρισε πλήρωσιν εἰς τὴν πρόγνωσιν τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶπεν ὁ θεῖος Μάξιμος.

Ἐχάρισεν *ἀτρεψίαν* εἰς τοὺς Ἀγγέλους καὶ *ἀκίνησίαν* εἰς τὸ κακόν, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης θεῖον Γρηγόριον¹¹, κατὰ τὸν Νικήταν¹², σχολιάζοντα τὸ εἰς τὸ Πάσχα ῥητὸν τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὸ λέγον· «*Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ, ὅσος τε ὀρατὸς καὶ ὅσος ἀόρατος*».

Καὶ κατὰ τὸν Βρυέννιον Ἰωσήφ¹³, ἐχάρισεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους

λύσιν τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας, δόσιν τῆς χάριτος, ἀφθαρσίαν, ἀθανασίαν, σωτηρίαν, ἀτρεψίαν, καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθά.

• **Εἶναι** καὶ **Τέλος** τὸ Μυστήριον αὐτό, καθ' ὅτι αὐτὸ ἔγινε καὶ εἰς Ἀγγέλους καὶ εἰς ἀνθρώπους καὶ εἰς ὅλην τὴν Κτίσιν τελείωσις, καὶ θέωσις καὶ δόξα καὶ μακαριότης· καὶ καθ' ὅτι αὐτὸ ἔγινεν ἔνωσις Κτίστου καὶ κτισμάτων, καὶ δόξα τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς, δοξασθέντος, οὐχὶ διὰ ψιλῶν κτισμάτων, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ τοῦ κατ' οὐσίαν Υἱοῦ καὶ Λόγου Του, τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων φορέσαντος· τὸ ὁποῖον αὐτὸ **Τέλος** εἶναι τὸ ὑστατον πάντων, μεθ' ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο τέλος ἀνώτερον· «καὶ οὗ ἕνεκα μὲν τὰ πάντα, αὐτὸ δὲ οὐδενὸς ἕνεκα», κατὰ τὸν αὐτὸν πάλιν εἰπεῖν θεῖον Μάξιμον.

* * *

ΕΚ τῶν εἰρημένων λοιπὸν τούτων, δύναται νὰ συμπεράνη ὁ καθ' ἕνας, ὅτι ἀπαραιτήτως ἔπρεπε νὰ γένη τὸ Μυστήριον τῆς Ἐνανθρωπήσεως.

• Κατὰ πρῶτον μὲν καὶ κύριον καὶ καθ' αὐτὸ λόγον, διὰ τὶ τὸ Μυστήριον αὐτὸ ἦτον *προηγούμενον θέλημα* τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν θεῖον τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριον¹⁴, πρῶτιστον κινητικὸν αἴτιον ἔχον, τὴν ἄπειρον καὶ οὐσιώδη καὶ ὑπεράγαθον ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ· μᾶλλον δέ, αὐτὸν τὸν *ἐνδόξατον πυθμένα τῆς πατρικῆς ἀγαθότητος*, ὡς εἶπεν ὁ θεοφόρος Μάξιμος.

• Κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, διὰ τὶ αὐτὸ ἦτον ἀναγκαῖον εἰς ὅλα τὰ κτίσματα, νοητὰ καὶ αἰσθητά, ὡς *Ἀρχὴ* αὐτῶν καὶ *Μέσον*, καὶ *Τέλος*.

□

(*) Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, Ἑρμηνεία εἰς τὰς Ἑπτὰ Καθολικὰς Ἐπιστολάς, σελ. 165-166, Ἑνετίσιον 1806 / *Εἰς τὸ Β' Πέτρ. α' 17*. Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Ἀγίου Γρηγορίου Παλαμά, Ἔργα, Ε.Π.Ε. τ. 11, σελ. 472-477, Θεσσαλονίκη 1986 / Ὁμιλία ΝΗ', «Εἰς τὴν κατὰ σάρκα Γέννησιν τοῦ Κυρίου...», §§ 13-14.
2. Ἀγίου Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, ΡΓ τ. 90, στλ. 621ΑΒ/Πρὸς Θαλάσσιον, Ἐρώτησις Ε'.
3. Ἦσ. ε' 1.
4. Ἦσ. ε' 7.
5. Ψαλμ. μδ' 1.
6. Ψαλμ. ξζ' 13.

7. Παροιμ. ν' 22.
8. Κολασ. α' 15.
9. **Ἡλία Μηνιάτη**, Διδαχαὶ καὶ Λόγοι, ἔκδοσις ιζ', «Φῶς», Ἀθῆναι 1960/*Λόγος εἰς τὴν Κυριακὴν πρὸς τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, Μέρους Α'.*
10. **Ἁγίου Μαξίμου Ὁμολογητοῦ**, PG τ. 90, στλ. 621BC/*ἐνθ' ἄνωτ.*
11. **Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμά**, Ἔργα, Ε.Π.Ε. τ. 11, σελ. 462-763, Θεσσαλονίκη 1986 / *Ὁμιλία ΝΗ', «Εἰς τὴν κατὰ σάρκα Γέννησιν τοῦ Κυρίου...»*, § 6.
12. «*Ὅθεν καὶ Νικίτας, ὁ σοφὸς σχολιαστὴς τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, σχολιάζων τὸ εἰς τὸ Πάσχα [PG τ. 36, στλ. 624Α/Λόγος ΜΕ', Εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα, § Α'] ρητὸν ἐκεῖνο τοῦ Θεολόγου: "Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ, ὅσος τε ὄρατος καὶ ὅσος ἀόρατος", λέγει: "οἱ δὲ Ἄγγελοι ἐπεὶ δυσκίνητοι ὄντες πρὸς τὸ κακόν, ἀλλ' οὐκ ἀκίνητοι, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν ἐγένοντο λοιπὸν καὶ ἀκίνητοι, οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτι, εἶη ἂν αὐτοῖς σωτηρία ἢ ἀτρεψία, μηκέτι φοβουμένοις τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολήν, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀπώλειαν"*».
(**Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου**, Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον, ἥτοι περὶ φυλακῆς τῶν πέντε αἰσθήσεων..., σελ. 211, ὑποσημ., ἔκδοσις γ', Σ. Ν. Σχοινᾶ, ἐν Βόλῳ 1969).
13. **Ἰωσήφ Μοναχοῦ τοῦ Βρυεννίου**, Τὰ Παραλειπόμενα, τ. Γ', σελ. 41-42, ἔκδοσις β', Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1991/*Λόγος ἕτερος (Β')* εἰς τὴν Γέννησιν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου.
14. **Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμά**, Ἔργα, Ε.Π.Ε. τ. 11, σελ. 532-535, Θεσσαλονίκη 1986 / *Ὁμιλία Ξ', «Ρηθεῖσα ἐν τῇ ἀγία Ἐορτῇ τῶν Φώτων»*, §§ 19-20.